

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1997-1998

18 FEBRUARI 1998

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 52bis van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

(Ingediend door de heer Ph. Charlier en mevrouw Nelis-Van Liedekerke)

TOELICHTING

Het doel van dit wetsvoorstel is de uitbreiding van het recht op een vrij aanvullend pensioen tot de meewerkende echtgeno(o)t(e) van een zelfstandige.

Om de juiste strekking van dit wetsvoorstel te begrijpen, dienen een aantal begrippen met betrekking tot de pensioenregeling die van toepassing is op zelfstandigen, in herinnering te worden gebracht en moeten tevens de mogelijkheden worden onderzocht om het vrij aanvullend pensioen uit te breiden.

I. Huidige wetgeving

1. Pensioen van een zelfstandige: drie pijlers

Een zelfstandige beschikt over drie financieringsbronnen voor zijn pensioen:

a) het wettelijk pensioen dat steunt op de betaling van verplichte sociale bijdragen; het berust op het principe van de solidariteit in een repartitiestelsel; het wettelijk pensioen vormt de eerste pijler;

b) vervolgens het pensioen dat de zelfstandige opbouwt in het kader van collectieve dekkingen zoals

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1997-1998

18 FÉVRIER 1998

Proposition de loi modifiant l'article 52bis de l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants

(Déposée par M. Ph. Charlier et Mme Nelis-Van Liedekerke)

DÉVELOPPEMENTS

L'objet de la proposition de loi est, en fait, d'étendre le droit à la pension libre complémentaire aux conjoint(e)s aidant(e)s d'un travailleur indépendant.

Pour comprendre la portée exacte de cette proposition de loi, il convient d'une part, de rappeler certaines notions relatives au système de pension applicable aux travailleurs indépendants et, d'autre part, d'examiner les possibilités d'extension de la pension libre complémentaire.

I. Législation actuelle

1. Pension d'un travailleur indépendant: trois piliers

Un travailleur indépendant dispose de trois sources de financement pour se constituer une pension:

a) il y a la pension légale qui découle du paiement des cotisations sociales obligatoires; elle repose sur le principe de la solidarité dans un système de répartition; elle constitue le premier pilier;

b) il existe la pension que le travailleur indépendant se constitue dans le cadre de couvertures collectives

de pensioenfondsen, de groepsverzekeringen, de bedrijfsleidersverzekeringen;

c) ten slotte tal van andere individuele dekkingen zoals de levensverzekering, het pensioensparen..., m.a.w. de derde pijler.

Het vrij aanvullend pensioen is niet onder te brengen in één enkele pijler: het gaat immers zo wel om een aanvullend wettelijk pensioen maar ook en vooral om een vrije en individuele verzekering.

2. Vrij aanvullend pensioen: toepassingsgebied

De zelfstandigen die hun activiteit als hoofdberoep uitoefenen en alle bijdragen hebben betaald die zij krachtens het sociaal statuut der zelfstandigen verschuldigd zijn, kunnen een vrij aanvullend pensioen vormen.

Het vormen van een vrij aanvullend pensioen is niet toegestaan voor zelfstandigen die:

— naast hun activiteit als zelfstandige gewoonlijk en hoofdzakelijk een andere beroepsbezigheid uitoefenen krachtens welke zij recht hebben op bovenwettelijke pensioenvoordelen (bijvoorbeeld iemand die een zelfstandig bijberoep heeft maar aanspraak maakt op een groepsverzekering die door zijn werkgever is aangegaan);

— gedekt zijn door een vrij aanvullend stelsel ten voordele van het personeel van het bedrijf waarin zij hun activiteit uitoefenen als zelfstandige (bijvoorbeeld: een werkende vennoot die aanspraak maakt op een groepsverzekering die door het bedrijf voor hem is aangegaan);

— bijdragen storten in een van de pensioenfondsen die in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering zijn opgericht ten voordele van artsen, apothekers en tandheeldkundigen (bijvoorbeeld: de artsen die een persoonlijke bijdrage betalen aan de Voorzorgskas voor geneesheren);

— om een aanvullend pensioen te verkrijgen uit hoofde van hun activiteit als zelfstandige, in een pensioenfonds dat voor een bepaald beroep is opgericht, reeds bijdragen storten die geheel of gedeeltelijk aftrekbaar zijn in het kader van de inkomstenbelastingen (bijvoorbeeld: de notarissen die bijdragen betalen aan het Notariaatsfonds).

De meewerkende echtgenoten hebben geen toegang tot het vrij aanvullend pensioen aangezien zij geen bijdragen betalen voor alle sectoren van het sociaal statuut.

3. Vrij aanvullend pensioen: bijdragen

De zelfstandige kan een (driemaandelijke of jaarlijkse) bijdrage storten van 1% of een veelvoud van

ves, tels les fonds de pension, les assurances de groupe, les assurances dirigeant d'entreprise;

c) il existe enfin toutes les autres couvertures individuelles, telles que l'assurance-vie, l'épargne pension, ...; il s'agit du troisième pilier.

La pension libre complémentaire a des caractéristiques qui empêche de la classer exclusivement dans l'un de ces piliers. En effet, il s'agit bien d'une pension légale complémentaire, mais surtout d'une assurance individuelle et libre.

2. Pension libre complémentaire: champ d'application

Peuvent se constituer une pension libre complémentaire les travailleurs indépendants qui doivent et ont entièrement payé les cotisations auxquelles sont tenus les assujettis à titre principal en application du statut social.

Ne peuvent toutefois se constituer une pension libre complémentaire les travailleurs indépendants qui:

— outre leur activité de travailleur indépendant, exercent habituellement et en ordre principal une autre activité professionnelle en vertu de laquelle ils se constituent un droit à des avantages extralégaux en matière de pension (exemple: le travailleur indépendant à titre complémentaire bénéficiant d'une assurance-groupe souscrite par son employeur);

— sont couverts par un régime libre complémentaire au profit du personnel de l'entreprise au sein de laquelle ils exercent leur activité en qualité de travailleur indépendant (exemple: un associé actif bénéficiant d'une assurance-groupe souscrite par la société à son profit);

— versent des cotisations à l'un des fonds de pension constitués dans le cadre de l'assurance maladie-invalidité, en faveur des médecins, pharmaciens et praticiens de l'art dentaire (exemple: les médecins qui cotisent personnellement auprès de la Caisse de prévoyance des médecins);

— à l'effet d'obtenir une pension complémentaire du chef de leur activité de travailleur indépendant, contribuent déjà à un fonds de pension créé sur le plan professionnel, par des cotisations en tout ou en partie déductibles en matière d'impôt sur les revenus (exemple: les notaires qui cotisent auprès du Fonds du notariat).

En ce qui concerne les conjoints aidants, ils n'ont pas accès à la pension libre complémentaire puisqu'ils ne cotisent pas à l'ensemble des secteurs du statut social.

3. Pension libre complémentaire: cotisations

Le travailleur indépendant peut choisir de verser une cotisation (trimestrielle ou annuelle) égale à 1%

1%, met een maximum van 7%, van zijn jaarlijks netto-inkomen (gebruteerd en geïndexeerd) dat tot grondslag dient voor de berekening van zijn verplichte sociale bijdragen.

De zelfstandige is niet gebonden door die oorspronkelijke keuze. Hij kan steeds beslissen zijn bijdrage te verhogen (voor 1998 bedraagt de maximale jaarbijdrage 87 932 frank) of te verlagen. Hij kan ze zelfs opschorten voor een bepaalde periode of helemaal niet meer betalen.

De bijdragen voor het vrij aanvullend pensioen moeten gestort worden in de Sociale Verzekeringskas voor zelfstandigen, die ook de verplichte driemaandelijke sociale bijdragen van de zelfstandige int.

4. Vrij aanvullend pensioen: sparen door individuele kapitalisatie

Het vrij aanvullend pensioen is een vorm van langetermijnsparen door individuele kapitalisatie. Op deze spaartegoeden is een gewaarborgde netto-interest verschuldigd van 4,75%, die wordt aangevuld met winstaandelen die variëren volgens de resultaten van de instelling die het ingelegde spaargeld beheert.

Bij het verstrijken van het contract (in principe bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd) kan de zelfstandige kiezen voor een eenmalige kapitaalsuitkering of voor de uitbetaling van een periodieke rente die berekend wordt op basis van het gevormde kapitaal.

Uitbreiding van het vrij aanvullend pensioen

1. Argumenten voor de uitbreiding tot de meewerkende echtgeno(o)t(e)

Voor een uitbreiding van het vrij aanvullend pensioen tot de meewerkende echtgeno(o)t(e) die geen bijdragen betaalt in het kader van het sociaal statuut der zelfstandigen, kunnen de volgende redenen worden aangevoerd:

— weinig meewerkende echtgenoten betalen vrijwillig bijdragen in het kader van het sociaal statuut der zelfstandigen (de enige beschikbare statistieken hebben betrekking op de meewerkende echtgenoten die vrijwillig bijdragen betalen in de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering; daaruit blijkt dat er slechts 4 434 verzekerden waren in 1996, onder wie 4 110 vrouwen); ze genieten dus slechts afgeleide rechten dankzij de sociale bijdragen die betaald worden door hun echtgenoot die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen. De statistieken tonen evenwel aan dat een huwelijk op drie (een op twee in Brussel) uitloopt op een echtscheiding; de

ou à un multiple de 1 % avec un maximum de 7 % de son revenu annuel net (bruté et indexé) utilisé pour le calcul de ses cotisations sociales obligatoires.

Le travailleur indépendant n'est jamais tenu par son choix initial. À tout moment, il peut décider d'augmenter son épargne (à concurrence d'une cotisation annuelle maximale pour 1998 de 87 932 francs) ou de la réduire, voire de la suspendre définitivement ou pour une période déterminée.

La pension libre complémentaire doit obligatoirement être souscrite (et les cotisations versées) auprès de la caisse d'assurances sociales pour travailleurs indépendants qui perçoit les cotisations sociales trimestrielles obligatoires du travailleur indépendant.

4. Pension libre complémentaire: épargne en capitalisation individuelle

La pension libre complémentaire est une épargne à longue durée en capitalisation individuelle. L'épargne constituée bénéficiera obligatoirement d'un intérêt net garanti de 4,75 % auquel viendront s'ajouter des participations bénéficiaires qui seront fonction, quant à elles, des aléas de la gestion de l'organisme de gestion.

À l'échéance du contrat (en principe, l'âge de la pension légale), le travailleur indépendant peut choisir entre percevoir son épargne en une fois (sous forme de capital) ou sous une forme fractionnée (sous forme de rente calculée sur base du capital constitué).

Extension de la pension libre complémentaire

1. Motivations de l'extension aux conjoints aidants

Les raisons avancées pour une extension de la pension libre complémentaire aux conjoints aidants ne cotisant pas au statut social des travailleurs indépendants sont les suivantes:

— peu de conjoints aidants cotisent volontairement au statut social des travailleurs indépendants (les seules statistiques disponibles concernent les conjoints aidants qui cotisent volontairement au seul secteur de l'assurance maladie-invalidité et ils n'étaient que 4 434 en 1996, dont 4 110 femmes); ils ne bénéficient donc que des droits dérivés obtenus grâce aux cotisations sociales versées par leur conjoint assujéti au statut social des travailleurs indépendants; or, les statistiques démontrent qu'un mariage sur trois (1 sur 2 à Bruxelles) se solde par un divorce; ces conjoints aidants, qui ont pourtant travaillé comme un travailleur indépendant assujéti, se retrouvent

meewerkende echtgenoten, die nochtans gewerkt hebben als een zelfstandige die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen, zijn op dat ogenblik volledig afhankelijk van de afgeleide rechten en kunnen geen eigen rechten doen gelden;

— de meeste meewerkende echtgenoten die — zonder de inschikkelijkheid van hun partner — bij een eventuele scheiding zo goed als berooid achterblijven, zijn voornamelijk vrouwen; de toegang tot het vrij aanvullend pensioen voor vrouwen zou een stap zijn in de richting van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen;

— het openstellen van de vrije aanvullende pensioenregeling voor meewerkende echtgenoten, dit wil zeggen vooral voor vrouwen, kan ook een financiële verlichting betekenen voor de als negatief ervaren gevolgen van de pensioenhervorming waartoe de aanzet is gegeven in de kaderwet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels;

— het recht op een vrij aanvullend pensioen uitbreiden tot de meewerkende echtgeno(o)t(e), doet geen financieringsprobleem rijzen aangezien het vrij aanvullend pensioenstelsel berust op individuele kapitalisatie; het is dus mogelijk om zonder gevaar voor budgettaire ontsporingen en zonder het evenwicht in de financiering van de wettelijke regeling te verstoren, het sociaal statuut der zelfstandigen via deze regeling te verbeteren.

2. Analyse van de bestaande uitbreidingsvoorstellen

De uitbreiding van de toegang tot het vrij aanvullend pensioen tot de meewerkende echtgeno(o)t(e) wordt, voor zover wij weten, zowel door de regering onderzocht als door de sociale verzekeringskassen. Ook mevrouw de Bethune heeft op 16 oktober 1997 een voorstel van resolutie ingediend betreffende de toegang van de meewerkende echtgeno(o)t(e) tot het stelsel van het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen (Stuk nr. 1-746/1).

In die uitbreidingsvoorstellen zijn voornamelijk twee krachtlijnen terug te vinden:

— de koppeling van de toegang tot het vrij aanvullend pensioen aan de verplichting om «vrijwillig» bij te dragen tot de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering van het sociaal statuut der zelfstandigen;

— de beperking van de bijdragen die betaald worden in het kader van het vrij aanvullend pensioen, tot 7 % van het jaarlijks netto-inkomen voor beide echtgenoten.

Dit wetsvoorstel neemt geen van beide krachtlijnen over want zij lijken geen goede basis voor de uitbreiding van het vrij aanvullend pensioen (en dus voor een minimale individuele bescherming van de mee-

alors tout à fait tributaires des droits dérivés, sans possibilité de faire valoir des droits propres;

— la majorité de ces conjoints aidants qui, sans le bon vouloir de leur partenaire, peuvent se retrouver complètement démunis en cas de séparation, sont principalement des femmes; leur permettre un accès à la pension libre complémentaire serait un pas vers une meilleure égalité de traitement entre les hommes et les femmes;

— ouvrir l'accès à la pension libre complémentaire aux conjoints aidants, c'est-à-dire principalement aux femmes, c'est aussi permettre une atténuation financière des conséquences, ressenties négativement, de la réforme des pensions amorcée par la loi-cadre du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions;

— étendre le droit à la pension libre complémentaire aux conjoints aidants ne pose, en sus, aucun problème de financement, puisque la pension libre complémentaire est un système de capitalisation individuelle; il est donc possible, sans risque de dérapage budgétaire et sans hypothéquer l'équilibre du financement du régime légal, d'améliorer le statut social des travailleurs indépendants par ce biais.

2. Analyse des propositions d'extension existantes

L'extension de l'accès à la pension libre complémentaire aux conjoints aidants fait l'objet, à notre connaissance, de recherches tant au sein du gouvernement que des caisses d'assurances sociales. Madame de Bethune a également déposé, le 16 octobre 1997, une proposition de résolution concernant l'ouverture du régime de la pension libre complémentaire des travailleurs indépendants aux époux(ses) aidant(e)s (doc. n° 1-746/1).

Ces diverses recherches ou propositions tournent principalement autour de deux axes:

— lier l'accès à la pension libre complémentaire à l'obligation de cotiser «volontairement» au secteur de l'assurance maladie-invalidité du statut social des travailleurs indépendants;

— limiter le montant des cotisations payées dans le cadre de la pension libre complémentaire à 7 % du revenu annuel net pour les deux conjoints.

La présente proposition de loi, après analyse de ces axes, n'en retient aucun des deux, car ils nous paraissent défavorables à une bonne extension de la pension libre complémentaire (et donc à une protection mini-

werkende echtgenoten op het stuk van de pensioenen). Bovendien kunnen zij financieel gezien leiden tot een geringere kapitalisatie voor de betrokkenen dan in het geval van een enkelvoudige bijdrage (zie hierna).

3. Principes waarop dit wetsvoorstel steunt

I. Geen koppeling van het vrij aanvullend pensioen aan bijdragen in de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering van het sociaal statuut der zelfstandigen.

De bijdrage voor het vrij aanvullend pensioen maakt deel uit van een stelsel van individuele kapitalisatie, terwijl de bijdrage in de sector ziekte- en invaliditeitsverzekering deel uitmaakt van de algemene regeling waarin het sociaal statuut der zelfstandigen voorziet en die gebaseerd is op het solidariteitsprincipe. Het lijkt ons niet gezond de twee systemen door elkaar te halen (de solidariteit aan de ene kant, de individuele kapitalisatie aan de andere). Het risico bestaat immers dat de betrokkenen de regeling de rug toekeren omdat zij vrezen dat het solidariteitsprincipe ook toegepast zal worden op het vrij aanvullend pensioen.

Een dergelijke koppeling zou ook als afschrikking kunnen werken voor de meewerkende echtgenoten die niet in aanmerking komen om ooit de geboortepremie op te strijken verbonden aan de betaling van de vrijwillige bijdrage in de ziekte- en invaliditeitsverzekeringssector (het voornaamste voordeel van die vrijwillige bijdrage). Bovendien zouden wij ook onze doelstelling moeten herzien, namelijk zoveel mogelijk meewerkende echtgenoten in staat stellen een individueel pensioen op te bouwen dat niet afhankelijk is van hun afgeleide rechten.

II. Bijdrage van de meewerkende echtgeno(o)t(e) bovenop de thans toegelaten bijdrage voor de zelfstandige.

Indien men de meewerkende echtgeno(o)t(e) toestaat bijdragen voor een vrij aanvullend pensioen te betalen ten belope van bijvoorbeeld 1 tot 3,5 % van het jaarlijks netto-gezinsinkomen en indien de toegestane maximumbijdrage voor het gezin 7 % bedraagt van dat jaarlijks netto-inkomen (dit is het huidige maximumbedrag), kan de splitsing van de jaarlijkse bijdrage over twee personen in plaats van één enkele bijdrage te betalen door de zelfstandige die bijdraagt in het kader van het sociaal statuut der zelfstandigen, in sommige gevallen leiden tot een financieel verlies voor de zelfstandige en wel op verschillende niveaus:

— de kapitalisatie van de gestorte bedragen zou lager kunnen zijn:

Er is immers slechts een zekerheid:

* de zelfstandige die thans een bijdrage betaalt met het oog op een vrij aanvullend pensioen ten belope

male individuelle des conjoints aidants en matière de pension) et que, financièrement, ils peuvent entraîner une capitalisation moindre pour les personnes concernées qu'une cotisation unique (voir ci-après).

3. Principes à la base de la présente proposition de loi

I. Absence de lien obligatoire entre la pension libre complémentaire et la cotisation au secteur de l'assurance maladie-invalidité du statut social des travailleurs indépendants.

La cotisation à la pension libre complémentaire fait partie d'un système de capitalisation individuelle, alors que la cotisation au secteur de l'assurance maladie-invalidité relève du régime général du statut social des travailleurs indépendants basé sur un principe de solidarité. Il ne nous paraît pas sain de mélanger ces deux systèmes (la solidarité d'une part, la capitalisation individuelle d'autre part). C'est prendre le risque que les personnes intéressées n'imaginent une «solidarisation» de la pension libre complémentaire et ne s'en détournent.

De plus, un tel lien obligatoire pourrait détourner de la pension libre complémentaire les conjoints aidants non susceptibles de percevoir un jour la prime de naissance liée au paiement de la cotisation volontaire au secteur assurance maladie-invalidité (principal avantage de cette cotisation volontaire), et notre volonté de permettre au plus grand nombre de conjoints aidants de se constituer une pension individuelle, non tributaire de leurs droits dérivés, en serait fortement atténuée.

II. Cotisation du conjoint aidant en sus de la cotisation actuellement admises pour le travailleur indépendant.

Si on permet au conjoint aidant de cotiser à la pension libre complémentaire à raison, par exemple, de 1 à 3,5 % du revenu annuel net du ménage et si la cotisation maximale autorisée pour l'ensemble du ménage est de 7 % dudit revenu annuel net (soit le montant maximum actuel), le fait de scinder la cotisation annuelle sur deux têtes plutôt que de la maintenir sur la seule tête du travailleur indépendant qui cotise au statut social des travailleurs indépendants peut, dans certains cas, entraîner une perte financière pour le travailleur indépendant à divers niveaux:

— la capitalisation des montants versés pourrait être moindre:

Il n'est, en fait qu'une seule certitude:

* le travailleur indépendant qui cotise actuellement à la pension libre complémentaire à concurrence

van 7 % van het jaarlijks netto-inkomen en die beslist die 7 % in gelijke delen te verdelen over hemzelf en zijn echtgenote, ziet uiteraard zijn persoonlijk aandeel in de kapitalisatie met de helft verminderen, wat niet aanzet tot het opbouwen van een vrij aanvullend pensioen op naam van de meewerkende echtgeno(o)t(e).

Moeilijker is uit te maken of de cumulatie van het gekapitaliseerde bedrag dat door de zelfstandige wordt geïnd en van het gekapitaliseerde bedrag dat door de meewerkende echtgeno(o)t(e) wordt geïnd, voor het gezin gunstiger of minder gunstig zal zijn:

* is de meewerkende echtgeno(o)t(e) ouder, dan is het cumuleren van de twee gekapitaliseerde bedragen waarschijnlijk minder interessant dan een enkele kapitalisatie en voordele van de zelfstandige die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen;

* indien de meewerkende echtgenoot daarentegen een jongere vrouw is of een vrouw is die even oud is als haar echtgenoot, zou het kunnen dat, voor zover beide echtgenoten op 65 met pensioen gaan, het cumuleren van de twee gekapitaliseerde bedragen gunstiger uitvalt dan een enkele kapitalisatie en voordele van de zelfstandige die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen (wegens de actuariële gegevens die gebruikt worden bij de berekening van de kapitalisatie van het vrij aanvullend pensioen).

— de dekking bij overlijden door een ongeval tijdens de eerste drie jaar na de ondertekening van het contract voor een vrij aanvullend pensioen zal lager zijn:

om het kapitaal te berekenen dat aan de erfgenaam wordt uitgekeerd, wordt immers de eerste gestorte jaarlijkse bijdrage gedeeld door 4 en wordt het aldus verkregen bedrag vermenigvuldigd met het cijfer dat overeenstemt met het aantal jaren tijdens welke de zelfstandige bijdragen had kunnen betalen voor een vrij aanvullend pensioen;

indien de bijdrage het eerste jaar verdeeld is over twee personen, zal het uitgekeerde kapitaal bij overlijden lager zijn, aangezien men slechts rekening houdt met het deel van de bijdrage dat gestort is voor de overleden zelfstandige.

— de dekking bij overlijden door ziekte of ongeval vanaf het vierde jaar na de ondertekening van het contract voor een vrij aanvullend pensioen zal eveneens lager zijn:

in dit geval is het kapitaal dat aan de erfgenaam wordt uitgekeerd, immers gelijk aan de opgebouwde reserve vermenigvuldigd met een coëfficiënt die aangeeft hoe lang men al bijdraagt voor een vrij aanvullend pensioen;

de 7 % du revenu annuel net et qui décide de répartir ces 7 % en deux parts égales entre lui-même et son épouse, voit, forcément, sa quote-part personnelle en capitalisation réduite de moitié (ce qui ne devrait pas constituer un élément de motivation pour souscrire une pension libre complémentaire au nom du conjoint aidant).

Il est plus difficile de conclure que, pour l'ensemble du ménage, le cumul de la capitalisation perçue par le travailleur indépendant et de celle du conjoint aidant sera plus ou moins favorable au couple:

* si le conjoint aidant est plus âgé, il est probable que le cumul des deux capitalisations sera moins intéressant qu'une seule capitalisation sur la tête du seul travailleur indépendant assujéti au statut social des travailleurs indépendants;

* par contre, si le conjoint aidant est une femme moins âgée ou d'âge égal à celui de son mari, et pour autant qu'ils prennent tous les deux leur pension à 65 ans, il se pourrait que le cumul des deux capitalisations soit plus favorable qu'une capitalisation sur la tête du seul travailleur indépendant assujéti au statut social des travailleurs indépendants (en raison des données actuarielles utilisées pour le calcul de la capitalisation de la pension libre complémentaire).

— la couverture décès en cas d'accident pendant les trois premières années de souscription du contrat à la pension libre complémentaire sera moindre:

en effet, dans ce cas, pour calculer le capital décès que percevra l'héritier, on démultiplie la première cotisation annuelle versée par 4 et on multiplie le montant ainsi obtenu par le chiffre correspondant au nombre d'années pendant lesquelles le travailleur indépendant aurait pu souscrire à la pension libre complémentaire;

si, la première année, la cotisation est répartie sur deux têtes, en cas de décès, le capital versé sera moindre puisqu'on ne tiendra compte que de la partie de la cotisation versée pour le travailleur indépendant décédé;

— la couverture décès en cas de maladie ou d'accident à partir de la quatrième année de souscription du contrat à la pension libre complémentaire sera également moindre:

en effet, dans cette hypothèse, le capital décès que perçoit l'héritier est égal à la réserve constituée multipliée par un coefficient d'ancienneté dans le régime de la pension libre complémentaire;

indien de jaarlijkse bijdrage van ten hoogste 7% verdeeld wordt over twee personen, zal de reserve waarvan wordt uitgegaan voor de berekening van het kapitaal, uiteraard lager zijn dan wanneer de jaarlijkse bijdrage door één zelfstandige wordt betaald.

Een dergelijke regeling zal dus financieel alleen interessant zijn voor de meewerkende echtgeno(o)t(e) die vreest dat zijn (haar) huwelijk geen lang leven beschoren is... en op dat moment zal het waarschijnlijk te laat zijn om aan te sluiten bij een vrije aanvullende pensioenverzekering.

Het openstellen van het vrij aanvullend pensioen voor meewerkende echtgenoten door hen een aanvullende bijdrage te doen betalen bovenop de bijdrage die thans geldt voor zelfstandigen, doet geen budgettaire problemen rijzen, aangezien het gaat om een stelsel van individuele kapitalisatie.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

Enkel de §§ 1 en 2, van artikel 52bis van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen worden gewijzigd.

Er wordt een nieuwe § 3 ingevoegd.

De oude §§ 3, 4 en 5 worden §§ 4, 5 en 6.

De volgende wijzigingen worden aangebracht:

— de toegang tot het vrij aanvullend pensioen wordt uitgebreid tot de meewerkende echtgenoten die niet onderworpen zijn aan het sociaal statuut der zelfstandigen.

— de bijdrage van de meewerkende echtgeno(o)t(e) wordt begrensd tot 3,5% van het inkomen dat wordt aangegeven door de echtgenoot die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen;

— de toegang tot het vrij aanvullend pensioen mag niet gekoppeld worden aan een gedeeltelijke bijdrageplicht in het kader van het sociaal statuut der zelfstandigen.

Artikel 3

Dit artikel bepaalt de inwerkingtreding van de wet.

*
* *

si la cotisation annuelle de maximum 7% est répartie sur deux têtes plutôt que sur une, la réserve servant de base de calcul du capital sera forcément moindre.

Ainsi, un tel système ne sera financièrement intéressant que pour le conjoint aidant qui craint pour la survie de son ménage... et à ce moment, il sera probablement trop tard pour s'affilier à la pension libre complémentaire.

Enfin, prévoir l'accès à la pension libre complémentaire pour les conjoints aidants moyennant une cotisation complémentaire à celle actuellement en vigueur pour les travailleurs indépendants ne pose aucun problème budgétaire puisqu'il s'agit d'un système de capitalisation individuelle.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Seuls les § 1er et § 2, de l'article 52bis de l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants.

Un nouveau § 3 est introduit.

Les anciens § 3, 4 et 5 deviennent les § 4, 5 et 6.

Les modifications apportées sont les suivantes:

— extension de l'accès à la pension libre complémentaire aux conjoints aidants non assujettis au statut social des travailleurs indépendants;

— limite de la cotisation du conjoint aidant à 3,5% du revenu déclaré par le conjoint assujetti au statut social des travailleurs indépendants;

— impossibilité de lier l'accès à la pension libre complémentaire à un assujettissement partiel obligatoire au statut social des travailleurs indépendants.

Article 3

Cet article prévoit l'entrée en vigueur de la présente proposition de loi.

Philippe CHARLIER.
Lisette NELIS-VAN LIEDEKERKE.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 52*bis* van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen wordt vervangen als volgt:

«Art. 52*bis*. § 1. De zelfstandigen en de helpers die aan het sociaal statuut der zelfstandigen onderworpen zijn op grond van de artikelen 3 en 6 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en die voldoen aan de door de Koning bepaalde voorwaarden, kunnen een verzekeringscontract sluiten teneinde hetzij een aanvullend rustpensioen of een aanvullend rustpensioen en een aanvullend overlevingspensioen ten voordele van de overlevende echtgenoot te vormen.

De meewerkende echtgenoten die niet aan het sociaal statuut der zelfstandigen onderworpen zijn op grond van artikel 7 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en die voldoen aan de door de Koning bepaalde voorwaarden, kunnen een verzekeringscontract sluiten teneinde een aanvullend rustpensioen of een aanvullend rustpensioen en een aanvullend overlevingspensioen ten voordele van de overlevende echtgenoot te vormen. Die door de Koning bepaalde voorwaarden mogen evenwel geen betrekking hebben op een bijdrageplicht voor een van de sociale-zekerheidssectoren die zijn opgenomen in het sociaal statuut der zelfstandigen.

§ 2. Om een aanvullend pensioen te vormen moet de zelfstandige en/of de helper een bijdrage storten in de sociale verzekeringskas voor zelfstandigen, bedoeld in artikel 20 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, waarbij hij is aangesloten. Die kas bezorgt de bijdrage aan de verzekeringsinstelling.

Om een aanvullend pensioen te vormen moet de meewerkende echtgeno(o)t(e) die niet onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen, een bijdrage storten in de sociale verzekeringskas voor zelfstandigen, bedoeld in artikel 20 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, waarbij zijn/haar echtgeno(o)t(e) die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen, is aangesloten. Die kas bezorgt de bijdrage aan de verzekeringsinstelling.

Voor de zelfstandige of de helper die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen, wordt de

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 52*bis* de l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants est remplacé par ce qui suit:

«Art. 52*bis*. § 1er. Les travailleurs indépendants et les aidants assujettis au statut social des travailleurs indépendants sur base des articles 3 et 6 de l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants, qui réunissent les conditions fixées par le Roi peuvent conclure un contrat d'assurance afin de constituer soit une pension complémentaire de retraite, soit une pension complémentaire de retraite et une pension complémentaire de survie en faveur du conjoint survivant.

Les conjoints aidants non assujettis au statut social des travailleurs indépendants sur base de l'article 7 de l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants, qui réunissent les conditions fixées par le Roi peuvent conclure un contrat d'assurance afin de constituer soit une pension complémentaire de retraite, soit une pension complémentaire de retraite et une pension complémentaire de survie en faveur du conjoint survivant. Ces conditions fixées par le Roi ne pourront toutefois avoir trait à un assujettissement obligatoire à un des secteurs de la sécurité sociale couverts par le statut social des indépendants.

§ 2. Aux fins de se constituer une pension complémentaire, le travailleur indépendant et/ou l'aidant doit verser une cotisation à la Caisse d'assurances sociales pour travailleurs indépendants prévue à l'article 20 de l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut des travailleurs indépendants à laquelle il est affilié. Celle-ci transmet la cotisation à l'organisme assureur.

Aux fins de se constituer une pension complémentaire, le conjoint aidant non assujetti au statut social des travailleurs indépendants doit verser une cotisation à la Caisse d'assurances sociales pour travailleurs indépendants prévue à l'article 20 de l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut des travailleurs indépendants à laquelle son conjoint, assujetti au statut social des travailleurs indépendants, est affilié. Celle-ci transmet la cotisation à l'organisme assureur.

En ce qui concerne le travailleur indépendant ou l'aidant assujetti au statut social des travailleurs indé-

bijdrage uitgedrukt in een percentage van het beroepsinkomen, zoals dat is omschreven in artikel 11, § 2, van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

Voor de meewerkende echtgenoot die niet onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen, wordt de bijdrage uitgedrukt in een percentage van het beroepsinkomen van de bijdrageplichtige echtgenoot, zoals dat is omschreven in artikel 11, § 2, van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

§ 3. Zowel het minimum- als het maximumpercentage van de bijdrage worden bepaald door de Koning op gezamenlijk voorstel van de minister van Financiën en de minister van Middenstand.

Voor de zelfstandige of de helper die onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen, mag het maximumpercentage in geen geval hoger zijn dan 7% van het beroepsinkomen vastgesteld binnen een bovengrens en een benedengrens die worden bepaald door de Koning, op gezamenlijk voorstel van de minister van Financiën en de minister van Middenstand.

Voor de meewerkende echtgenoot die niet onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen, mag het maximumpercentage in geen geval hoger zijn dan 3,5% van het beroepsinkomen vastgesteld binnen een bovengrens en een benedengrens die worden bepaald door de Koning, op gezamenlijk voorstel van de minister van Financiën en de minister van Middenstand.

§ 4. De bijdragen bedoeld in dit artikel hebben, inzake inkomstenbelastingen, het karakter van bijdragen verschuldigd ter uitvoering van de sociale wetgeving.

§ 5. Het aanvullend pensioenstelsel wordt georganiseerd volgens de nadere regels bepaald door de Koning, op gezamenlijk voorstel van de minister van Middenstand en de minister van Economische Zaken.

§ 6. De Koning kan, op de wijze die hij bepaalt, de verzekeringscontracten bedoeld in het koninklijk besluit van 31 juli 1981 houdende inrichting van het aanvullend pensioenstelsel der zelfstandigen en gesloten vóór de inwerkingtreding van deze paragraaf, aanpassen aan de bepalingen van dit artikel. »

Art. 3

Deze wet treedt in werking op 1 januari 1999.

pendants, la cotisation est exprimée en pourcentage du revenu professionnel défini à l'article 11, § 2 de l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants.

En ce qui concerne le conjoint aidant non assujetti au statut social des travailleurs indépendants, la cotisation est exprimée en pourcentage du revenu professionnel du conjoint assujetti tel que défini à l'article 11, § 2 de l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants.

§ 3. Le taux minimum ainsi que le taux maximum de cette cotisation sont fixés par le Roi, sur la proposition conjointe du ministre des Finances et du ministre des Classes moyennes.

En ce qui concerne le travailleur indépendant ou l'aidant assujetti au statut social des travailleurs indépendants, le taux maximum ne peut en aucun cas dépasser 7% du revenu professionnel déterminé dans les limites d'un plancher, et d'un plafond fixés par le Roi, sur la proposition conjointe du ministre des Finances et du ministre des Classes moyennes.

En ce qui concerne le conjoint aidant non assujetti au statut social des travailleurs indépendants, le taux maximum ne peut en aucun cas dépasser 3,5% du revenu professionnel déterminé dans les limites d'un plancher, et d'un plafond fixées par le Roi, sur la proposition conjointe du ministre des Finances et du ministre des Classes moyennes.

§ 4. Les cotisations visées par le présent article ont, en matière d'impôt sur les revenus, la nature de la cotisation due en exécution de la législation sociale.

§ 5. Le régime de pension complémentaire est organisé selon des modalités fixées par le Roi, sur la proposition conjointe du ministre des Classes moyennes et du ministre des Affaires économiques.

§ 6. Le Roi peut, selon les modalités qu'il détermine, prévoir l'adaptation aux dispositions du présent article des contrats d'assurances visés à l'arrêté royal du 31 juillet 1981 relatif à l'organisation du régime de pension complémentaire des travailleurs indépendants, conclu avant l'entrée en vigueur du présent paragraphe. »

Art. 3

La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 1999.

Philippe CHARLIER.
Lisette NELIS-VAN LIEDEKERKE.